

มาตรการทางกฎหมายต่อการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM)¹

พิชชาพงศ์ ลิทธิมารพ

จากการที่ศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายต่อการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) หากพิจารณาในแง่ของสิทธิมนุษยชน หรือสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ย่อมถือได้ว่าเป็นการช่วยให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับความคุ้มครอง “สิทธิ” ตามรัฐธรรมนูญ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น แต่ในแง่ของสังคมส่วนรวม หากผู้ต้องหาเป็นผู้มีจิตใจที่ชั่วร้าย การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนอกจากไม่ได้ให้ประโยชน์แก่สังคมโดยรวมแล้ว ยังก่อให้เกิดโทษนานัปการ เพราะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ไม่ใช่สิ่งที่มาการันตีว่าผู้ต้องหาจะไม่หลบหนีหรือกระทำความผิดซ้ำอีกไม่ได้ การลงโทษผู้กระทำความผิด ผู้เขียนเห็นว่า ควรใช้หลักความเด็ดขาดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลัวต่อความผิดและโทษที่จะได้รับ แต่การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) เพื่อการปล่อยชั่วคราวโดยการลดประกันหรือหลักประกัน หรือศาลอาจใช้ดุลยพินิจไม่ต้องมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ หากผู้กระทำเป็นผู้มีจิตใจชั่วร้ายอยู่แล้ว ผู้กระทำความผิดย่อมละเลยต่อการรับผิดชอบต่อสังคม และกระทำความผิดซ้ำซาก เพราะความอ่อนแอของการใช้กฎหมาย

ประเด็นปัญหาที่หนึ่งการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับการลดประกันหรือหลักประกันโดยติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) หรือไม่ เมื่อกฎหมายใช้คำว่า “ดุลยพินิจ” นั้นหมายความว่า การตัดสินใจใด ๆ ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มีการสื่อสารกันมากขึ้น โลกที่เขย่งกว้างกลับถูกบีบให้แคบลงเพราะมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต คนในสังคมหลายคนสื่อสารกันในโลกเสมือนจริง และหากว่ามีการกระทำความผิดใดซึ่งเป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชน ในโลกเสมือนจริงก็จะมีการสร้างกระแสซึ่งอาจเป็นกระแสมาจากผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนที่ต้องการพื้นที่ขายข่าว จนทำให้เกิดเป็น “สังคมดราม่า” และปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าควรปล่อยชั่วคราวหรือไม่ ย่อมได้รับการกดดัน หรือมีความรู้สึกตามที่ปรากฏในโลกสังคมออนไลน์ การใช้ดุลยพินิจในการปล่อยชั่วคราว จะถือว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพียงพอหรือไม่ ในการให้ความยุติธรรมต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเป็นธรรมเพียงพอหรือไม่กับผู้เสียหายและบุคคลในสังคมซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ การกำหนดกฎเกณฑ์ว่าคดีประเภทใดควรได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยเฉพาะการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM)

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องมาตรการทางกฎหมายต่อการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐาณู ศิริยุทธวัฒนา และคณะกรรมการสอบ คือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกลี สิริพิฑูร

ประเด็นปัญหาที่สองปัญหานักโทษล้นคุก ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีในศาล ซึ่งในบางครั้ง ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาอาจเกิดความเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตายก่อนมีคำพิพากษา และหากศาลพิพากษาให้ผู้กระทำไม่มีความผิด การที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกจำคุกจึงไม่เป็นธรรมแก่บุคคลเหล่านี้ ซึ่งเหตุผลในอดีต เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินคดีต่าง ๆ และเกิดจากด้านสุขภาพอนามัยของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก และการที่จะปล่อยชั่วคราวจะต้องมีประกันหรือหลักประกันเพื่อเป็นการการันตีว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนี หรือหากหลบหนีก็มีทรัพย์สินหลักประกัน หรือนายประกันต้องรับผิดชอบผู้ต้องหาหรือจำเลย จึงทำให้นายประกันต้องคอยป้องกันไม่ให้จำเลยหลบหนี และการนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) มาใช้ในต่างประเทศนั้น เป็นการนำมาใช้ในขั้นตอนภายหลังจากที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องต่อศาลและมีฐานะเป็นจำเลยแล้ว และบุคคลเหล่านั้นถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ซึ่งในระยะแรก ประเทศไทยก็นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) มาใช้โดยเน้นไปที่กลุ่มผู้ต้องโทษ 4 กลุ่ม คือ

1. ผู้ต้องขังชรา หรือป่วยเป็นโรคเอดส์ระยะสุดท้าย ไตวายเรื้อรัง มะเร็ง ระยะสุดท้าย หากจำคุกต่อไปต้องเสียชีวิตและต้องออกไปรับการรักษา เช่น ฟอกไตหรือฉาย รังสีทุกสัปดาห์
2. ผู้ต้องขังที่ต้องออกไปดูแลลูกและภรรยา หรือพ่อแม่ที่แก่ชรา ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
3. ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยเรื้อรังและต้องเข้ารับการรักษาต่อเนื่อง
4. กลุ่มนักโทษที่มีเหตุทะเลาะวิวาทลงโทษ เช่น คลอดบุตร วิกฤติจิต

จากการมาตรการทางกฎหมายต่อการปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ควรบัญญัติเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26 ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26 ได้บัญญัติถึงการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพจะต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพเกินสมควร ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับหลักตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กล่าวไว้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ ด้วยเหตุดังกล่าว การจำคุกผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนที่มีคำพิพากษาจึงถือเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาถึงความสงบสุขของสังคมแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางคนเป็นผู้กระทำความผิดจริง ดังนั้น นอกจากจะมุ่งคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้ว การให้ความคุ้มครองสังคมก็ถือเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน ดังนั้น จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26 โดยเพิ่มเติมวรรคสาม ดังนี้

“การให้ความคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ต้องพิจารณาประกอบข้อหา ความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำการไป และให้มุ่งคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลในสังคมเป็นสำคัญ”

ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แม้ว่าจะต้องถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่า จะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดก็ตาม แต่เมื่อกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการบัญญัติเพื่อคุ้มครองคนใน สังคม การจะถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ต้องอาศัยมาตรฐานจากบุคคลผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกัน จะใช้มาตรฐาน การเป็นผู้บริสุทธิ์ของคนในสังคมที่ไม่ได้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะแท้จริงแล้ว ผู้เสียหายก็เป็นบุคคลที่ ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองสิทธิมากที่สุด

2. ควรเพิ่มเติมข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการ เรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ข้อ 3 ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือ หลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ฉบับที่ 3 พ.ศ. (2562 ข้อ 3 ได้กำหนดการ นำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) เพื่อลดประกันหรือหลักประกัน หากผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นบุคคล ยากจน และการใช้ดุลพินิจนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ก็ไม่ได้กำหนดความหนักเบาของข้อหา หรือ หลักเกณฑ์ ใดๆ ที่ชัดเจนประกอบ ผู้เขียนจึงเห็นควรเพิ่มเติมวรรคสาม มีข้อความดังต่อไปนี้

“นอกจากกรณีตามวรรคสอง หากความผิดที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำ เป็นการกระทำโดย จำเป็น ป้องกัน บันดาลโทษ หรือกระทำโดยประมาท ศาลอาจใช้ดุลพินิจเรียกประกันหรือหลักประกันต่ำ กว่าที่กำหนดไว้ก็ได้”

ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำโดยประมาท ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้มี จิตใจที่ชั่วร้าย ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพ

นอกจากนี้ในความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต หากผู้ต้องหาหรือจำเลย ประสงค์ขอปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แล้ว ก็ควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ดังนั้นผู้เขียนเห็น ว่า ควรเพิ่มเติมวรรคสี่ มีข้อความดังต่อไปนี้

“ในความผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต และผู้ต้องหาหรือจำเลยได้กระทำ ความผิดไปโดยเจตนา หากผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์ขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาประกอบหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโรคประจำตัวซึ่งเป็นโรคร้ายแรง
- (2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องออกไปดูแลพ่อแม่ที่แก่ชรา ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
- (3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เจ็บป่วยเรื้อรังและต้องเข้ารับการรักษาต่อเนื่อง
- (4) ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีเหตุทุเลาการลงโทษ เช่น คลอดบุตร วิกลจริต”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหนีหรือกระทำความผิดซ้ำ และเพื่อปกป้องสังคมให้อยู่อย่าง ปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- กำธร กำประเสริฐ. ประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: คุณพิมพ์อักษรกิจ 2526.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน 2555.
- คะนิง ฉาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: เดือนตุล 2545.
- ธง ลิ้มธรรม. “ความเป็นมาและทฤษฎีว่าด้วยการประกันตัวในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา”. วารสาร
อัยการฉบับวันพี 2 (สิงหาคม).
- ประธาน วัฒนวาณิชย์. “ระบบความยุติธรรมทางอาญา: แนวความคิดเกี่ยวกับ การควบคุมอาชญากรรมและ
กระบวนการนิติธรรม”. วารสารนิติศาสตร์ 9 กันยายน พฤศจิกายน 2520).
- พนัส ทัศนียานนท์. “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ”, วารสารอัยการ 3 (มีนาคม 2523).
- เพชร สระทองอุ่น, “ดุลพินิจพนักงานสอบสวนในการปล่อยชั่วคราว”.
- วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์,
2530).
- อุทัย หิรัญโต. พจนานุกรมศัพท์กฎหมาย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์อักษร, 2525).
- สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, “สิทธิของผู้ต้องหาคดีอาญาในระหว่างสืบสวนและสอบสวน” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.
- หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548
- คำพิพากษาฎีกาที่ 2144/2535.